

## ЕЗИКОВА ТЕОРИЯ И ЕЗИКОВА РЕАЛНОСТ – КАТЕГОРИИТЕ ВИД, ВРЕМЕ, НАКЛОНЕНИЕ И ЗАЛОГ В УЧЕБНИТЕ ПОМАГАЛА ПО НОВОГРЪЦКИ НА ГРЪЦКОТО СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ

<sup>1)</sup>Борис Вунчев, <sup>2)</sup>Елена Чаушева

<sup>1)</sup>Софийски университет „Св. Климент Охридски“

<sup>2)</sup>Югозападен университет „Неофит Рилски“

**Резюме.** Целта на настоящата публикация е да направи критичен анализ на подхода при разглеждането на глаголните категории вид, време, наклонение и залог в учебниците и методическите ръководства по новогръцки език за гимназиалната степен на гръцките училища. Учебните и методическите пособия се анализират критично според източниците на теоретичната рамка, актуалността на теоретичната рамка и на използваната терминология, инкорпорирането на съвременни теоретични тези, разликите в подхода в различните помагала и инкорпорирането в материала на дискуссионни или несъответстващи на езиковата реалност тези. Основните изводи от изследването са, че съвременните подходи са резервирани за методическите пособия, докато учебниците се придържат към неактуални теоретични тези и терминология и че редица важни проблеми на гръцката глаголна система не са анализирани или са анализирани повърхностно.

*Ключови думи:* новогръцки; вид; глаголни времена; залог; наклонение

### 1. Цел и обект на изследването

Целта на тази публикация е да направи критичен анализ на подхода при разглеждането на глаголните категории вид, време, наклонение и залог в учебниците и методическите ръководства по новогръцки език (нататък НГЕ) за гимназиалната степен в гръцките училища (седми до девети клас в българските училища)<sup>1)</sup>. В лингводидактичен аспект подобен анализ е много необходим, тъй като подходите към тези глаголни категории с всичките им предимства и недостатъци се транспонират от пособията за гръцкото училище в учебниците по новогръцки като чужд, съставяни от гръцки филолози и педагози. Публикацията е надстройка към предишна наша публикация – „Глаголните категории вид, време, наклонение и залог в учебниците на гръцката образователна система“, сп. *Чуждоезиково*

обучение, том 46, брой 3 (Vounchev, 2019: 253 – 262), в която накратко и дескриптивно е изложен подходът към интересуващите ни категории в учебните и методическите пособия на гръцката гимназиална степен.

Обект на изследването са пет помагала: граматика по новогръцки език за гимназиалната степен (нататък ГТС), методическо ръководство по новогръцки език за първи клас на гимназиалната степен (нататък МР1), методическо ръководство по новогръцки език за втори клас на гимназиалната степен (нататък МР2), учебник по новогръцки език за първи клас на гимназиалната степен (нататък У1) и учебник по новогръцки език за втори клас на гимназиалната степен (нататък У2). Пособия от основната образователна степен и от втората степен на средното училище, наречена лицей, не се анализират, тъй като там се повтарят в сбит вариант тезите, застъпени в изследваните тук пособия. При цитирането на учебните материали не посочваме годината на издаване, тъй като тя не е налична в самите книги.

## **2. Критичен анализ на представянето на категориите вид, време, наклонение и залог**

### *2.1. Източници на теоретичната рамка и особености на терминологията*

Граматиките и теоретичните изследвания върху НГЕ, на които се опират прочетените тук учебни и методически пособия, са нееднородни по епоха на съставяне, теоретични възгледи и терминология. В ГТС се забелязват две ясно разграничими тенденции. В т.нар. „морфологична част“ (с. 74 – 76), в която се представят накратко глаголните категории, се забелязват консервативност и привързаност към помагала за изучаване на гръцки, списвани преди и около средата на XX век. Самото определение на глагола в граматиката на новогръцкия език за гимназиалната степен на с. 74 е взето почти дословно от граматиката на новогръцкия за началното училище (Grammar, 1995: 139), едно неактуално и изоставено от десетилетие помагало. Сред традиционните и вече остарели в теоретично отношение описания на НГЕ, които се използват в тези учебни пособия, е и синтаксисът на Дзардзанос (1996), на който се опира до голяма степен подходът в гимназиалната граматика спрямо наклоненията (ГТС: 77, in: Tsardtsanos, 1996: 279), глаголните времена (ГТС: 75, in: Tsardtsanos, 1996: 256) и залога и диатезата (МР2: 47 – 48, in: Tsardtsanos, 1996: 230 – 253). Използвана е също граматиката на Триандафилидис (1993) в частта за делението на наклоненията на лични и нелични (ГТС: 75, in: Triandafilidis, 1993: 307 – 309). Триандафилидис е използван широко и при определението за диатеза и обособяването на четири диатези: активна, пасивна, медиална и неутрална (ГТС: 74, in: Triandafilidis, 1993: 304 – 305).

В по-аналитичната и ориентирана в синтактикосемантичен план част от ГТС на с. 123 – 129, както и в МР1 и МР2 глаголните категории вид, време, наклонение и залог вече се разглеждат чрез включването на теоретични тези от по-модерни описания на НГЕ. Така граматиката на Клерис и Бабиниотис (Cleris & Babiniotis, 1999) се използва в ГТС в частта за модалността, при разглеждането на

причастията и на залозите и в МР1 при разглеждането на глаголното време. При разглеждането и на четирите глаголни категории описанието на НГЕ на Холтън, Макридж и Филипаки-Уорбътън (Holton et al, 1999) се използва и цитира широко в методическите ръководства (МР1 и МР2).

## *2.2. Неактуална терминология и неактуална теоретична рамка*

Нееднородният характер на използваната лингвистична литература има за резултат употребата на остаряла терминология и неактуална теоретична рамка, които се транспонират безкритично в изследваните пособия. Ето няколко характерни примера.

Глаголният вид в ГГС и методическите ръководства (МР1 МР2) е наречен „характер на действието“ (ποῖόν ἐνέργειας) – термин, зает от доста критикуваната за езиковия си консерватизъм граматика на Бабиниотис и Кондос, издадена в началото на управлението на хунтата на полковниците в Гърция (Babiniotis & Kondos, 1967). Използва се и остарелият термин на Триандафилидис (1993) „начин“ (τρόπος, ГГС: 129). В ГГС (с. 75) в частта за глаголният вид вместо за свършени и несвършени форми се говори за „сегашен конюнктив“ и „сегашен императив“ и съответно за „аористен конюнктив“ и „аористен императив“. Термините са неактуални и некоректни, понеже въпросните глаголни форми въобще нямат темпорална ориентация по оста минало – настояще – бъдеще.

Неактуална е тезата за трети, перфектен вид в НГЕ, който обхваща перфекта, минало предварително и бъдеще предварително, вж. ГГС: 75, тъй като аналитичните форми на тези глаголни времена съдържат неизменяема форма, маркирана за свършен вид, а семантичните им особености имат отношение към темпоралната ориентация, а не към аспектиалността.

Остарял е и подходът в ГГС (с. 75), където в духа на Триандафилидис (вж. по-горе) наклоненията се разделят на лични и нелични. Като нелични наклонения са причислени инфинитивът и причастieto – глаголни форми които изобщо нямат модални употреби.

## *2.3. Инкорпориране в материала на модерна теоретична рамка*

Паралелно с остарялата терминология и остарелите теоретични тези изследваните учебни и методически помагала използват и транспонират редица съвременни тези от гръцката и световната лингвистика. По правило подобен подход се регистрира в методическите ръководства и по-плахо в гимназиалната граматика, докато самите учебници остават в плен на теоретичната изостаналост. По-долу акцентираме върху някои характерни примери.

В частта за модалността въз основа на Клерис & Бабиниотис (1999: 84 – 87) ГГС (с. 128 – 129) предлага анализ на инвариантното значение на епистемичната и деонтичната модалност и на частните значения на тези две основни модалности.

За вида на глагола, наричан в изследваните пособия най-често „характер на действието“, освен остарелият термин „начин“ (вж. по-горе) се въвежда и установеният вече термин вид (ὄψη), наложен най-вече чрез знаковия превод на анали-

тичното описание на НГЕ на Андре Мирамбел (Mirambel, 1988). Темата за вида е разширена в МР1 (69 – 70, 73 – 74), където е отбелязано, че глаголната морфология в НГЕ е организирана около видови по характер основи. Определението на вида се базира на Клерис & Бабиниотис (1999: 76) и Холтън и др. (1999: 113), където са възприети актуални теоретични постановки, включително заети от класическия увод в аспектологията на Комри (1976), вж. МР1: 73. В духа на съвременната аспектология се отбелязва и субективният характер на тази глаголна категория, следващ от възможността говорещия да избира аспектиалния си зрителен ъгъл (in: Moser, 1994; Klarins & Babiniotis, 1999: 76).

По отношение на диатезите ГГС (с. 123) подчертава, че морфологичното разграничение на залозите само частично съвпада с диатезите. Съвременният подход към залоговата семантика продължава и в МР2 (с. 38 – 39), където се подчертава несъвпадението между залог и залогова семантика (диатеза) в НГЕ.

#### *2.4. Разлики в представянето на едни и същи езикови явления*

Поради компилативния характер, върху който са построени обзорите на интересувашите ни глаголни категории, в изследваните учебни пособия на места се забелязва непоследователност в тезите в различните пособия.

По отношение на перфекта, от една страна, ГГС в „морфологичната“ си част (с. 75, 124 – 125) го класифицира като сегашно време, а от друга страна, в самия анализ на това глаголно време в „аналитичната“ си част (с. 125) го определя като време с минала темпорална ориентация, неслучайно веднага след това се упоменава възможността за замяната му с аорист (вж. и по-долу, 2.5).

Както вече споменахме, ГГС се придържа към М. Триандафилидис и твърди, че диатезите в НГЕ са четири, това се казва и в съответната част за диатезите в У1 (с. 88). В МР1 обаче (с. 74) и по Клерис & Бабиниотис (1999: 152) диатезите, наречени „различни зрителни ъгли или перспективи, през които говорещият вижда връзката между глагола и субекта“, са само три: активна, пасивна и медиална.

#### *2.5. Инкорпориране на дискуссионни или несъответстващи на езиковата реалност тези*

В тази секция ще разгледаме с повече подробности някои спорни тези на авторите, както и недостатъци на дискусиите по конкретни проблеми. За по-добро структуриране на изложението проблематиката е поделена по глаголни категории.

##### Залог

В ГГС (с. 123) и по Клерис & Бабиниотис (1999: 263) авторите определят залозите като „групи морфологични форми на глаголите“, определение, което може да се отнесе и към други морфологични категории, тъй като при несвършените глаголни основи залогът в НГЕ се маркира чрез флексивните морфеми тип „за-началка“, които носят информация за няколко категории: залог, време (минала – минала темпорална ориентация), спрежение, лице и число.

Като, цяло и ГГС, и МР1, и МР2, и особено учебниците твърдо стоят зад обособяването на четири диатези. Подобно деление не отчита богатството от потен-

циални значения на активните и медиопасивни форми на новогръцките глаголи. Сетатос (1997) например добавя поне още пет диатези към традиционните четири и изтъква разнообразната потенциална семантика на залоговите форми в НГЕ в зависимост от лексикалното значение на глагола и редица синтактични фактори. Стесняването на обхвата на медиопасивните форми продължава нататък в МР2 (с. 38) и се затвърждава в МР2 (48 – 49), където в методическите указания към преподавателите се препоръчва като упражнение за усвояване на четирите диатези да се предлагат на учениците задачи за преобразуването на активни конструкции в пасивни – един методологично неправилен подход, загърбващ полисемията на медиопасивните форми, които могат да реализират не само пасивна, но и рефлексивна (или медиална), реципрочна и ергативна семантика.

Темата за изразяването на ергативност с медиопасивни и активни форми е съвсем слабо застъпена в анализирания учебни материали, което не отразява езиковите данни от НГЕ, сочещи, че стотици *activa tantum* глаголи реализират ергативна семантика (спонтанно биологично или физическо събитие) с интранзитивни активни форми и каузативна семантика с транзитивните си употреби, а отделно редица глаголи реализират ергативна семантика с медиопасивните си форми. В У2 дори (с. 63) в пример с глагол *activum tantum* с ергативно значение ергативната семантика направо е приравнена към пасивна диатеза – третиране, което не отчита в семантичните и синтактични разлики между ергатив и пасив.

Важен момент при разглеждането на залоговата проблематика в изследваните пособия е въпросът за мястото на депонентните глаголи. Отново без осмисляне и съобразяване с даденостите на НГЕ авторите са предпочели една традиционна, но неиздържана теоретично теза. Така за депонентните глаголи на различни места се твърди, че те носят пасивна морфология, но активно значение и само се маркира фактът, че някои депонентни глаголи са интранзитивни, а други имат транзитивни и интранзитивни употреби, вж. ГГС: 74 – 75 и МР2: 39. Въпросът е от голямо значение при обучението в НГЕ и като майчин, и като чужд език, тъй като депонентните глаголи в НГЕ са хиляди, имат нееднородна семантика: рефлексивна, реципрочна, спонтанно събитие, когнитивна, перцептивна и пр. (вж. индикативно Зомболу & Алексиаду 2014: 334 – 335) и са нееднородни в синтактично поведение: много от тях са интранзитивни, но процентът на транзитивните депонентни глаголи съвсем не е пренебрежим: според Зомболу & Алексиаду (2014: 335) транзитивните депонентни глаголи са 30% от общия брой.

#### Време

Определението за глаголните времена „морфологични форми на глагола, с които се изразява кога се случва това, което означава глаголът“ (ГГС: 75) не отчита факта, че маркирането на темпоралната ориентация става със сложни по функция флективни морфеми, които носят информация и за други категории: залог, спрежение, лице и число, и в този смисъл е коректно да се говори за морфеми, носители на информация за темпоралната ориентация, а не за глаголни форми (вж. и по-горе).

В MP1 (с. 72) и по Клерис & Бабиниотис (1999) авторите твърдят, че глаголното време е категория със силно субективен характер. Това твърдение е в разрез с утвърдени положения в съвременната лингвистика, поред които именно глаголното време е обективна категория, тъй като поставя събитията в един обективен ред на предходност или следходност спрямо момента на говорене (абсолютни времена) или други моменти във времето във връзка с момента на говорене (релативни времена), а субективната категория е видът на глагола (see Comrie, 1976; Moser, 1994). Конкретно при анализа на релативните времена, и специално на минало предварително, се казва, че това време има функцията да изразява отдалечено минало без връзка с друго минало събитие. Подобна теза противоречи на самия характер на това време, което именно затова е релативно, защото е обвързано с предходност спрямо друг момент, стоящ в миналото спрямо момента на говорене (in: Comrie, 1985: 56 – 82).

Най-дискуссионният въпрос по отношение на тази категория е за семантиката и мястото в темпорално-аспектуалната система на НГЕ на перфекта. ГГС (с. 75) причислява перфекта към сегашните времена заедно със сегашно време. Към тази остаряла теза, заимствана от Триандафилидис (1993: 310 – 311), се придържа и У2 (с. 35). На друго място в ГГС (с. 125) теоретичната база е осъвременена и вече се твърди, че перфектът е минало време, подчертаващо наличието на определен резултат към момента на говорене (с. 125), подобно е и третирането му в MP2 (с. 25 – 26). Отбелязва се също, че често перфектът може да бъде заменен от аорист, въпреки че невинаги тази замяна е възможна (ГГС: 125, MP1: 73, MP2: 25). Разнопосочността при описването на перфекта се дължи на два фактора. Първият е неединното третиране на това глаголно време в гръцката лингвистика, и особено в традиционните граматики и описания на НГЕ (in: Vounchev: 2007: 46, note 30). Вторият фактор е нежеланието на авторите на учебните и методическите пособия да стъпят в анализа си на постиженията на новогръцката лингвистика от последните три десетилетия и да ги инкорпорират в теоретичната база на пособията, конкретно в случая с перфекта с неговите основни значения в НГЕ: перфект за опит (perfect of result) и резултативен перфект (experiential perfect), както и степента на съчетаемост на перфектните форми с различни групи темпорални и аспектуални адвербиали са добре анализирани в монографията на Псалту-Джойси (1991) и биха могли да бъдат използвани в пособията за изучаване и преподаване на НГЕ.

В MP2 (с. 26 – 27) е поместена забележка на авторите към главата за наклонението, която казва, че на учениците трябва да бъде подчертавано, че казаното за темпоралния план важи само за индикатив, а в останалите наклонения „всички глаголи реферират към бъдещето“. Този анализ не съответства на данните от НГЕ, които сочат, че маркираните за минало време глаголни форми в НГЕ в комбинация с някои предвербални маркери имат редица модални значения, които са напълно несъвместими с бъдещата темпорална ориентация, вж. индикативно Ятриду (1990).

### Вид на глагола

Проблемите при описването на тази глаголна категория са големи и се дължат на факта, че до началото на 80-те години на XX век липсват изследвания върху вида на глагола в НГЕ и той обикновено се анализира заедно с глаголното време. Като цяло, категорията се описва формално и без особена дълбочина, като особено характерен е фактът, че в МР2 се предлага описание на категориите наклонение (с. 23 – 25), време (с. 25 – 27) и залог и диатеза (с. 38 – 40, 47 – 49), но липсва раздел, посветен на глаголния вид. Така, следвайки Триандафилидис (1993), ГГС (с. 75), в частта за глаголния вид говори за глаголни времена, вместо глаголните форми да се обособят поотделно според глаголния вид и да се анализират първо в аспектиално и темпорално отношение, а после да се изследва взаимодействието между вид и време. По подобен начин конюнктивните форми са обозначени не по вид, а с термини за темпорална ориентация: „сегашен конюнктив“, „аористен конюнктив“ и „перфектен конюнктив“ (ГГС: 75). По-нататък в ГГС (pp. 129 – 130; Holton et al., 1999; Klarins & Babiniotis, 1999) се въвежда и съвременната аспектиално-логична теория и терминология, но все пак остават неизяснени редица параметри на аспектиалните отношения в НГЕ. Стесненият поглед към езиковите дадености в НГЕ води до опростеното представяне на глаголните видове в У1 (с. 90), където просто се подчертава, че говорещият с употребата на времената (sic!) има избор чрез зрителния си ъгъл да подчертае продължителността или повторителността на действието (имперфект) или просто да го изрази като завършено (аорист). Конкретно за свършения вид този анализ е неточен, тъй като при процеси (статални или динамични) свършеният вид маркира не завършеност (приключил процес), а цялостност (поглед отвън към процеса).

### **3. Изводи**

Изводите, които можем да направим от критичния анализ на подхода към глаголните категории вид, време, наклонение и залог в изследваните учебни и методически пособия, са следните.

1. Учебниците и в по-малка степен методическите пособия остават в плен на неактуални теоретични тези и терминология. Ясна е тенденцията за придържане към старите граматика и синтаксиси в учебниците и нежеланието на авторите там да се транспонира модерна лингвистична теория.

2. Съвременните подходи са резервирани за методическите пособия очевидно с идеята преподаващите да имат по-разширен поглед върху лингвистичната теория – стремеж, който се неутрализира от консервативния начин, по който материята е представена в самите учебници.

3. Авторите на помагалата не са положили усилия да съберат и оползотворят редица постижения на новогръцката лингвистика от последните три десетилетия, които биха могли да осветлят разглежданите категории по един съвременен и най-вече съответстващ на езиковата реалност на НГЕ начин.

4. Редица важни проблеми на гръцката глаголна система, като изразяването на ергативност, аспектуалната проблематика, синтаксиса и семантиката на депонентните глаголи, семантиката и функциите на перфекта и пр., не са анализирани или са анализирани повърхностно.

#### **4. Заключение**

Предложеният критичен анализ на подхода към глаголните категории вид, време, наклонение и залог показва някои проблемни тези и подходи в гръцките учебни и методически пособия, които неизбежно проникват в учебниците по НГЕ като чужд. Стремехът ни бе да провокираме у преподавателите по НГЕ, които със сигурност използват в обучението гръцки учебни помагала, стъпили на тезите от помагалата за гръцката гимназиална степен, един по-критичен поглед към материала, свързан с глаголната система на НГЕ, с оглед на по-коректното му и отговарящо на езиковата реалност представяне.

#### **Анализирани граматики, методически ръководства и учебници**

ГГС = Граматика на новогръцкия език за гимназиалната степен:

Χατζησαββίδης, Σ., Α. Χατζησαββίδου. Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α', Β', Γ' Γυμνασίου. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "Διόφαντος".

MP1 = Методическо ръководство за първи клас на гимназиалната степен:

Αγγελάκος, Κ., Ε. Κατσαρού & Α. Μαγγανά. Νεοελληνική Γλώσσα Α' Γυμνασίου. Βιβλίο εκπαιδευτικού. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "Διόφαντος".

У1 = Учебник по гръцки език за първи клас на гимназиалната степен:

Αγγελάκος, Κ., Ε. Κατσαρού & Α. Μαγγανά. Νεοελληνική Γλώσσα Α' Γυμνασίου. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "Διόφαντος".

MP2 = Методическо ръководство за втори клас на гимназиалната степен:

Γαβριηλίδου, Μ, Π. Εμμανουηλίδης & Ε. Πετρίδου-Εμμανουηλίδου. Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου. Βιβλίο εκπαιδευτικού. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "Διόφαντος".

У2 = Учебник по гръцки език за втори клас на гимназиалната степен:

Γαβριηλίδου, Μ, Π. Εμμανουηλίδης & Ε. Πετρίδου-Εμμανουηλίδου. Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "Διόφαντος".

#### **БЕЛЕЖКИ**

1. Настоящото изследване е осъществено в рамките на научноизследователския проект на тема „Балканските езици като еманация на етно-културната общност на Балканите (типология на глагола)“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ към МОН с договор за финансиране на научноизследователския проект № ДН 20/9/11.12.2017 г.

## ЛИТЕРАТУРА

- Вунчев, Б. (2007). *Аспектуалните характеристики в новогръцкия език – средства за изразяване и семантика*. София: Св. Климент Охридски.
- Вунчев, Б. (2019). Глаголните категории вид, време, наклонение и залог в учебниците на гръцката образователна система. *Чуждоезиково обучение (Chuzhdoezikovo obuchenie – Foreign language teaching)*, 46, 3: 253 – 262.
- .

## REFERENCES

- Μπαμπινιώτης, Γ., Π. Κοντός. (1967). *Συγχρονική γραμματική της Κοινής Νέας Ελληνικής*. Αθήνα.
- Grammar (1995). *Νεοελληνική Γραμματική. Αναπροσαρμογή της Μικρής Νεοελληνικής Γραμματικής του Μανόλη Τριανταφυλλίδη*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.
- Τζάρτζανος, Α. (1996). *Νεοελληνική σύνταξις (της κοινής δημοτικής). Ανατύπωση. Τ. Ι*. Αθήνα: Κυριακίδη.
- Zombolou, K. & A. Alexiadou. (2104). The Canonical Function of the Deponent Verbs in Modern Greek (pp. 331 – 343). In: Rainer, F., F. Gardini, H. Luschützky & W. Dressler. (Eds.). *Morphology and Meaning (Current Issues in Linguistic Theory / Amsterdam Studies in the Theory and History of Linguistic Science – Series IV)*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins.
- Κλαίρης, Χ. & Γ. Μπαμπινιώτης. (1999). *Γραμματική της Νέας Ελληνικής. Τ. ΙΙ. Το Ρήμα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Comrie, B. (1976). *Aspect. An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Comrie, B. (1985). *Tense*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mirambel, A. (1988). *Η νέα ελληνική γλώσσα. Περιγραφή και ανάλυση*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
- Μόξερ, Α. (1994). *Ποιόν και Απόψεις του Ρήματος*. Αθήνα: Παρουσία.
- Νάκας, Α. (2009). Σχολική διδασκαλία γραμματικοσυντακτικών φαινομένων: μια ουτοπία (;) (σσ. 1 – 37). Στο: *Η Διδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας (ως πρώτης/μητρικής, δεύτερης/ξένης)*. Φλώρινα: Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.
- Psaltou-Joycey, A. (1991). *The Temporal, Aspectual and Pragmatic Functions of the Perfect in Modern Greek*. Doctoral Dissertation. Thessaloniki.
- Σετάτος, Μ. (1997). Οι διαθέσεις της Κοινής Νεοελληνικής. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*, 17, 202 – 215.
- Τριανταφυλλίδης, Μ. (1993). *Νεοελληνική γραμματική (της δημοτικής). Ανατύπωση της έκδοσης του ΟΕΔΒ (1941) με διορθώσεις*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.

- Holton, D., P. Mackridge & E. Φιλιππάκη-Warburton. (1999). *Γραμματική της Ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Πατάκης.
- Iatridou, S. (1990). The Past, the Possible, and the Evident. *Linguistic Inquiry*, 21, 123 – 129.
- Vounchev, B. (2007). *Aspektualnite harakteristiki v novogruckia ezik – sredstva za izraziavane i semantika*. Sofia: Sv. Kliment Ohridski.
- Vounchev, B. (2019). Glagolnite kategorii vid, vreme, naklonenie i zalog v uchebnicite na gruckata obrazovatelna sistema. *Chuzhdoezikovo obuchenie – Foreign language teaching*, vol. 46, 3: 253 – 262.

## LINGUISTIC THEORY AND LINGUISTIC REALITY – THE VERBAL CATEGORIES ASPECT, TENSE, MOOD AND VOICE IN THE TEXTBOOKS AND TEACHERS’ METHODOLOGICAL GUIDES FOR THE GREEK MIDDLE SCHOOL

**Abstract.** The paper proposes a critical reading of the approach to the verbal categories aspect, tense, mood and voice in the Modern Greek Language, as adopted in the textbooks and teachers’ methodological guides for the Greek Middle School (Gymnasium). The analysis of the textbooks and the methodological guides takes into consideration the following aspects: sources of theoretical framework, adoption of up-to-date theoretical insights, theses and terminology, differences in the approach to the verbal categories and use of controversial or non-conforming to the language reality theses. The main conclusions are that the contemporary linguistic approaches are incorporated in the methodological guides, while the textbooks adhere to obsolete theoretical framework and terminology, and that a number of important issues pertaining to the Modern Greek verbal system are insufficiently analyzed or not analyzed at all.

*Keywords:* Modern Greek; aspect; tense; voice; mood

✉ **Assoc. Prof. Boris Vounchev, DSc.**

Department of Classics  
Faculty of Classical and Modern Philology  
University of Sofia  
15, Tsar Osvoboditel Blvd.  
1504 Sofia, Bulgaria  
E-mail: bvunchev@uni-sofia.bg

✉ **Dr. Elena Chausheva, Assoc. Prof.**

Department of Ethnology and Balkan Studies  
Faculty of Philology  
South-Western University „Neofit Rilski”  
E-mail: echa@abv.bg